

Vyhodnocení šlechtitelského programu plemene Českomoravský belgický kůň za rok 2023

Zpracovali: Ing. Václav Ročeň
Ing. Blahoslav Políček

Datové podklady: ÚEK Slatiňany

Obsah

1.	Stav populace v rámci celé ČR a populace genetického zdroje	3
2.	Zvířata nově evidovaná jako genetický zdroj	5
2.1	Výsledky měření u hřebců ve 3 a 6 letech	8
2.2	Výsledky měření u klisen při VZ ve třech letech	10
2.3	Plemenné klisny	19
3.	Aktuálně žijící samci a samice	20
3.1.	Hřebci	20
3.2.	Klisny	21
4.	Reprodukční aktivita a výsledky reprodukce	23
5.	Výsledky výkonnostních zkoušek	25
6.	Propagační aktivity a praktické využití zvířat	26
6.1.	Výstavy a chovatelské soutěže	26
	Seznam tabulek	26
	Seznam grafů	26
	Tabulka č.2	27

1. Stav populace v rámci celé ČR a populace genetického zdroje

Stav populace genetického zdroje lze hodnotit jako stabilizovaný s mírně stoupající tendencí v mateřské části populace. Celková populace v celé ČR má však vývoj zcela opačný. Počty plemeníků až na výjimky u některých jedinců jsou víceméně shodné, neboť nově zařazováni jsou plemeníci splňující podmínky zařazení do GZ. Počty klisen mimo GZ mají výrazně klesající tendenci z několika důvodů. Především proto, že mimo GZ a tudíž i v nižších oddílech PK byla zařazena většina klisen méně kvalitních a s neúplným původem. Tyto klisny působily v reprodukci většinou jen omezeně a jsou postupně vyřazovány. Skokový úbytek mezi lety 2012 až 2014 způsobilo vyřazení neaktivních klisen z PK. Počty chovatelů tento trend víceméně kopírují. V současné době sice stav klisen v GZ je stabilizován, ale celkové reprodukční stádo klisen počtem stále klesá. Ročně do prosté reprodukce stáda chybí 20 - 30 klisen po zkouškách výkonnosti.

Absolutní a relativní rozdělení četností aktuální populace klisen ČMB (rok 2000) v 5% pásmech podílů PBG (100% nositelé PBG = klisny)

pásma podílů PBG	n	% n	
0,0 %	53	4,3 %	
5,1 %	9	0,7 %	
10,1 %	9	0,7 %	
15,1 %	15	1,2 %	
20,1 %	30	2,4 %	pomocná plemenná kniha PPK
25,1 %	63	5,1 %	
30,1 %	155	12,5 %	
35,1 %	150	12,1 %	
40,1 %	82	6,6 %	
45,1 %	113	9,1 %	Plemenná kniha PK
50,1 %	111	9,0 %	
55,1 %	113	9,1 %	
60,1 %	141	11,4 %	
65,1 %	138	11,2 %	
70,1 %	45	3,6 %	Hlavní plemenná kniha HPK
75,1 %	10	0,8 %	
Celkem	1 237	100 %	

Absolutní a relativní rozdělení četností aktuální populace klisen a hřebců /r. 2020/v 5% pásmech podílu PBG

Hřebci				Klisny			
Pásma		n	%n	Pásma		n	%n
0,0%	5%	1	1,7%	0,0%	5%	0	0,0%
5,1%	10%	0	0,0%	5,1%	10%	0	0,0%
10,1%	15%	0	0,0%	10,1%	15%	2	0,3%
15,1%	20%	0	0,0%	15,1%	20%	1	0,1%
20,1%	25%	0	0,0%	20,1%	25%	4	0,5%
25,1%	30%	0	0,0%	25,1%	30%	12	1,6%
30,1%	35%	0	0,0%	30,1%	35%	16	2,1%
35,1%	40%	0	0,0%	35,1%	40%	18	2,4%
40,1%	45%	0	0,0%	40,1%	45%	23	3,1%
45,1%	50%	0	0,0%	45,1%	50%	37	5,0%
50,1%	55%	0	0,0%	50,1%	55%	57	7,6%
55,1%	60%	9	15,0%	55,1%	60%	130	17,4%
60,1%	65%	29	48,3%	60,1%	65%	243	32,6%
65,1%	70%	20	33,3%	65,1%	70%	188	25,2%
70,1%	75%	1	0,0%	70,1%	75%	14	1,9%
75,1%	80%	0	0,0%	75,1%	80%	0	0,0%
80,1%	85%	0	0,0%	80,1%	85%	0	0,0%
85,1%	90%	0	0,0%	85,1%	90%	0	0,0%
90,1%	95%	0	0,0%	90,1%	100%	0	0,0%
95,1%	100%	0	0,0%	95,1%	100%	1	0,0%

Vzhledem ke kvantitativnímu rozložení četnosti klisen ČMB v 5% pásmech podílu PBG v roce 2000 byly stanoveny limitní hranice podílů PBG pro jednotlivé oddíly plemenné knihy klisen a pro jejich zařazování do GZ. Toto bylo stanoveno na základě metodického postupu výpočtem podílu PBG u genetického zdroje Českomoravský belgický kůň, který schválila Rada PK ČMB a Rada GŽZ. Na uvedeném základě byl posléze tento postup prakticky realizován. Obdobně byla stanovena limitní hranice pro zařazování plemenných hřebců do plemenné knihy na úrovni 50% PBG. Pro srovnání s klisnami uvádíme obdobné výsledky i u plemenných hřebců (rok 2020).

Porovnáme-li uvedené údaje klisen ČMB v roce 2000 s údaji v roce 2020 vidíme, že došlo k výraznému posunu PBG ve všech pásmech do vyšších procentních podílů (0 – 100 % PBG). Pro srovnání uvádíme v roce 2000, kdy bylo v pásnu do 40% PBG zařazeno 454 klisen, tak v roce 2020 to bylo pouze 53 klisen. Obdobně je tomu i v dalším porovnání kdy v roce 2000 bylo v pásnu do 60% PBG evidováno 419 klisen tak v roce 2020 to bylo pouze 117 klisen. Naopak, v pásnu 60% - 80% bylo v roce 2000 pouze 334 klisen, tak v roce 2020 to již bylo 445 klisen.

Z uvedených údajů je patrné, že během dvacetileté systematické chovatelské práce došlo k významnému zkvalitnění celé populace ČMB včetně genového zdroje posunem PBG do jejich vyšších procentních podílů.

Tabulka 1: Stav populace ČMB 2006 - 2023

Rok	Hřebci v GZ	Klisny v GZ	Klisny zapsané v PK	Počet chovatelů
2006	43	313	1130	
2007	47	351	1146	
2008	52	369	1107	842
2009	61	425	1128	937
2010	58	386	1039	863
2011	61	391	1012	853
2012	62	446	1013	817
2013	58	413	926	723
2014	57	446	794	599
2015	55	424	788	587
2016	58	463	780	573
2017	55	441	787	574
2018	56	457	778	591
2019	60	481	749	543
2020	57	488	746	368
2021	59	479	746	361
2022	57	500	735	376
2023	53	518	746	388

Zdroj: ÚEK Slatiňany

2. Zvířata nově evidovaná jako genetický zdroj

2.1. Plemenní hřebci

Počet nově zařazovaných hřebců se odvíjí zejména od potřeby jejich počtu v chovu, v závislosti na přirozeném úbytku. Dále od kvality ročníku a od potřeby zařazení konkrétních jedinců (málopočetné linie). Vývoj v posledních letech vyjadřuje tabulka č. 2 a jen potvrzuje výše uvedené. Tedy, že nově zařazováni jsou v naprosté většině hřebci po zkouškách výkonnosti (dále ZV).

V roce 2023 byl registrován úbytek 8 hřebců a to (**1437 Maral nar. 2007** - stáří 16 let stařecká kachexie, **2907 Arnold nar. 2003** - stáří 20 let vyřazen pro stáří, **3057 Maximus nar. 2020** - stáří 3 roky úhyn na koliku, **2927 Agram z Lipský nar. 2019** - vyřazen pro neplodnost, **2444 Sany Sobětický nar. 2015** - šourková kýla, **2445 Parmas nar. 2015** - stáří 8 let údajně srdeční selhání, **2882 Sagír nar. 2002** - stáří 21 let vyřazen pro stáří **2925 Bonus nar. 2019** - stáří 4 roky údajně metabolická porucha. V testačních odchovných se nachází celkem 14 hřebečků, z toho 2 hřebečci málopočetné linie 396 Bourgogne de Monti, 2 hřebečci linie 3998 Pandor a 1 hřebeček z linie 23 Miroš. Do 60ti denního testu bylo vybráno 5 hřebců, kteří byli po úspěšném vykonání tohoto testu následně zařazeni do chovu, mimo hřebce **60/927 Bron**, který sice splnil test, ale nesplnil podmínky plemenného standartu. Jsou to tyto hřebci: **60/926 Sumír Prakšický, 64/52 Markon II z Košařisk, 52/970 Maxim a 18/741 Palmer.**

Ke konci roku 2023 proběhly výkonnostní zkoušky šestiletých hřebců k udělení doživotní licenciaci. Těchto zkoušek se zúčastnili 4 šestiletí hřebci. Na prvním místě se umístil hřebec **2693 Mystic z linie 23 Miroš** s celkovým počtem bodů 8,678, na druhém místě se umístil hřebec **2696 Bořek z linie Bayard de Heredia** s celkovým počtem bodů 8,440, jako třetí skončil hřebec **2495 Svatoslav Blšanský** s celkovým počtem bodů 8,076 z linie Successeur de Bonef. Jako poslední skončil hřebec **2694 Amír Mořkovský z linie Aglae** s celkovým počtem bodů 7,868. Všichni hřebci splnili podmínky testu a byla jim udělena doživotní licenciaci.

V roce 2023 byl dokončen odběr ID pro kryokonzervaci v rámci zajištění krevní diverzity u hřebců 2928 Burbon – F a 2579 Paladin. Cílem tohoto opatření je zabezpečení celého genofondu samčí populace chovu ČMB pomocí zamražených ID. Z každé linie jsou konzervováni minimálně 2 hřebci, vyjma linií v ohrožení, kde je odebráno po jednom hřebci, kteří byli k dispozici. Jedná se o linie 26 Miroš, 396 Burgogne de Monti a 113 Successeur de Bonef. U těchto tří linií bude dořešen odběr v roce 2024 po dohodě s VÚVŽ Uhřetěves a ZH Tlumačov. Celkem bylo do konce roku 2023 zamrazeno 1125 ID od 21 hřebců. Pro rok 2024 je připraven k odběru hřebec 2446 Morgan.

Počet zamražených ID v rámci krevní diverzity plemene ČMB jako genového zdroje málopočetné populace v chovu koní

Linie Aglae	n	Linie Corale	n
2613 Amir	1	2862 Kelis 100	100
2861 Adon	13	2258 Korbar 10	10
798 Agentos	103	Linie Marquis de Vraimont	n
1839 Amir Žlutavský	50	1435 Markon	77
Linie Bayard de Heredia	n	1437 Maral	50
759 Barmas	50	Linie Miroš	n
2566 Baron	7	1959 Miran – 2	67
947 Byron	100		
Linie Branibor	n	Linie Pandur	n
2828 Baluf	62	553 Parbon	10
2995 Bošar	70	1835 Patriot	40
		2445 Parmas	80
		2579 Paladin	60
Linie Burgogne de Monti	n	Linie 113 Successeur de Bonef	n
Burbon z Lipský	50	2577 Sirius	80
Buorbon – F	45		

Tabulka 2: Vývoj počtu zařazených hřebců

Rok	Počet zařazených hřebců	Z toho po ZV
2006	7	7
2007	10	9
2008	8	8
2009	5	4
2010	3	3
2011	7	7
2012	3	3
2013	6	6
2014	4	4
2015	3	3
2016	6	6
2017	7	7
2018	5	5
2019	4	4
2020	6	6
2021	5	5
2022	4	4
2023	4	4

Zdroj: ÚEK Slatiňany

2.3 Plemenné klisny

Podmínkou zařazení klisen do GZ je zápis do plemenné knihy a vykonání zkoušky výkonnosti. Těchto zápisů a zkoušek se zúčastňují 3leté klisny. Výjimku čítající v posledních letech cca 5 klisen tvoří klisny starší, které z nejrůznějších důvodů neabsolvovali ZV s tříletým ročníkem a ZV vykonají proto, aby mohly být zařazeny do GZ.

Z tabulky č. 3 je patrné, že celkové počty zařazovaných klisen kolísají a nedosahují počtu pro přirozenou obnovu stáda klisen. Při zařazování do jednotlivých oddílů PK se projevila změna Řádu PK v r. 2010, která zpřísnila zařazování klisen do HPK. Snižování počtu klisen v PPK je způsobeno především selekcí v průběhu odchovu, když se ke svodům dostávají zvířata s plným původem a exteriérově relativně kvalitní. Méně kvalitní jedinci jsou často vyváženi na jatka již jako hříbata.

Tabulka 3: Vývoj počtu zařazených klisen

Rok	Zapsáno celkem	Zařazeno po ZV	HPK	PK	PPK
2006	47	33	28	12	7
2007	50	36	26	19	5
2008	58	41	40	13	5
2009	55	36	31	16	8
2010	52	34	14	36	2
2011	44	37	18	24	2

2012	59	38	20	35	4
2013	52	31	18	32	2
2014	39	30	17	20	2
2015	31	24	15	16	0
2016	40	34	17	23	0
2017	43	32	20	21	2
2018	32	28	15	15	2
2019	34	27	10	24	0
2020	42	37	15	27	0
2021	37	33	13	23	1
2022	29	26	14	12	3
2023	34	28	22	12	0

3. Aktuálně žijící samci a samice

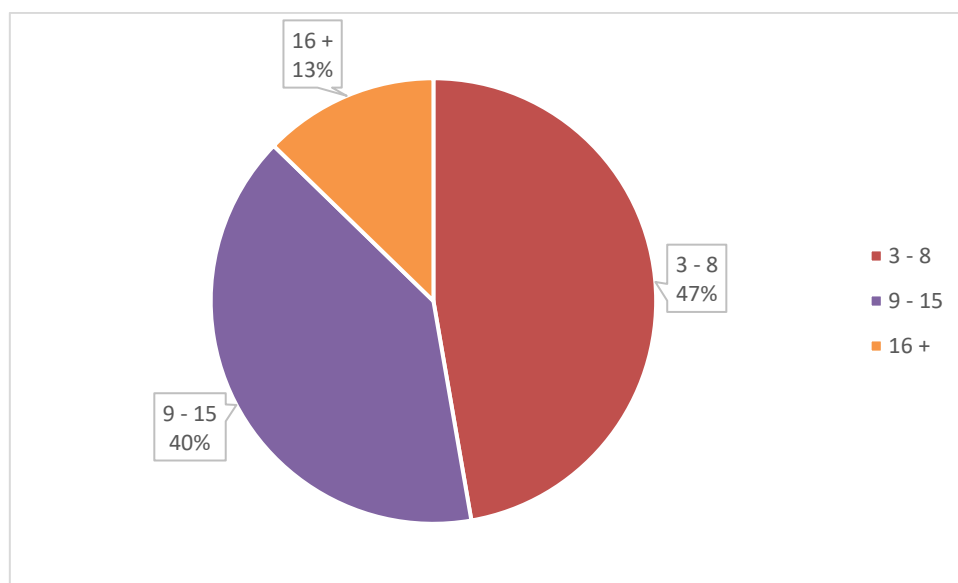
3.1. Hřebci

Aktuálně mělo pro rok 2024 oprávnění k plemenitbě celkem 53 hřebců. Jejich věkovou strukturu zobrazuje Graf č. 1 a je víceméně optimální. Počet mladých hřebců od 3 do 8 let je 26. Starších hřebců v optimálním věku od 9 do 15 let je 22. Pouze 7 hřebců nad 15 let svědčí o rychlé obrátkovosti stáda a relativní krátkověkosti plemenných hřebců v porovnání s ostatními chladnokrevnými plemeny.

Věková struktura hřebců

3 - 8 let	26 ks	47,80 %
9 - 15 let	22 ks	41,50 %
16 + let	7 ks	11,95 %

Graf 1: Věková struktura hřebců

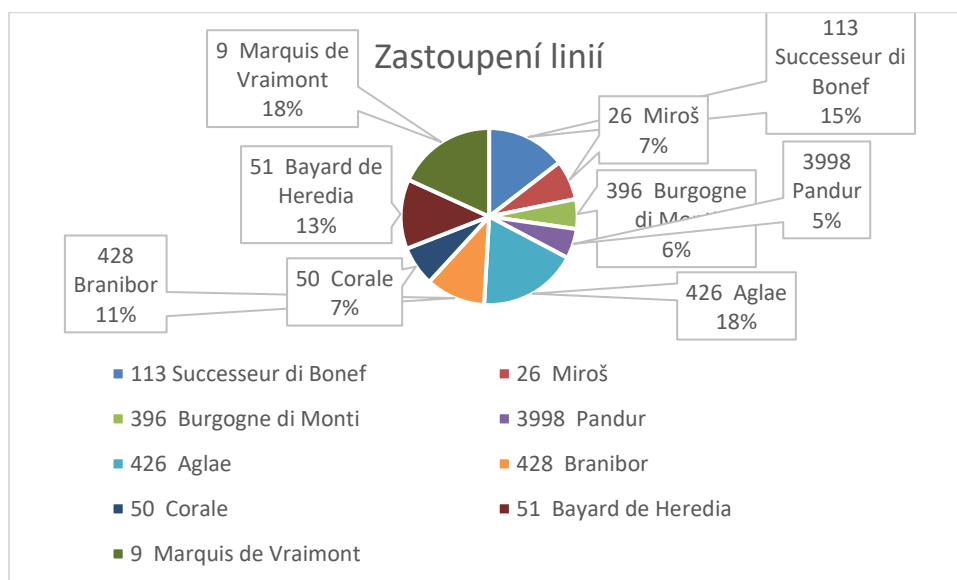

Graf č. 2 zobrazuje příslušnost hřebců k jednotlivým liniím. Po hřebcích nejvíce ohrožených linií 26 Miroš, 396 Burgogne di Monti a 3998 Pandur vykupují Zemské hřebčince přednostně hřebečky do testačních odchoven. Zároveň jsou chovatelé motivováni k připouštění těmito hřebci finančně – zvýšenou sazbou dotace v rámci přípravného plánu.

Příslušnost hřebců k jednotlivým liniím

Linie	počet ks	% ze stavu
113 Successeur di Bonef	8	14,51
26 Miroš	4	7,34
396 Burgogne di Monti	3	5,55
3998 Pandur	3	5,55
426 Aglae	10	18,05
428 Branibor	6	10,91
50 Corale	4	7,34
51 Bayard de Heredia	7	12,70
9 Marquis de Vraimont	10	18,05

Graf 2: Příslušnost hřebců k liniím

3.2. Klisny

Základem každého chovu koní je vždy dobrá chovná klisna, která má mít veškeré známky daného plemene, musí mít vysloveně klisní typ, ušlechtilost, která se promítá ve stavbě těla. Chovná klisna má být dostatečně robustní, harmonické stavby, ladných tělesných tvarů, delšího rámce, hluboká a široká, korektního postoje končetin, dobré mechaniky pohybu a v neposlední řadě dobrého charakteru. O klisně zakladatelce rodiny to platí dvojnásob.

V současném chovu ČMB je do dnešních dnů evidováno 42 původních rodin tak, jak jsou zde dále uvedeny:

A rodiny	A ₁ A ₂ A ₃
B rodiny	B ₁ B ₂ B ₃ B ₄
C rodiny	C ₁ C ₂
D rodiny	D ₁ D ₂ D ₃ D ₄ D ₅
CH rodiny	CH ₁
J rodiny	J ₁ J ₂
K rodiny	K ₁ K ₂ K ₃
L rodiny	L ₁ L ₂ L ₃ L ₄
M rodiny	M ₁ – M ₁₄
S rodiny	S ₁ S ₂ S ₃
Z rodiny	Z ₁

Při sledování krevní diverzity, porovnáme-li tyto rodiny s příslušností k liniím po otcích zakladatelích, docházíme k níže uvedeným zjištěním.

Po otcích matek zakladatelek rodin je 14 linií, které se v chovu uplatnily a to:

7 linií živých:	linie Aglae	6 rodin
	linie Branibor	7 rodin
	linie Bayard de Heredita	5 rodin
	linie Marquis de Vremont	9 rodin
	linie Miroš	1 rodina
	linie Burgogne de Monti	1 rodina
	linie Successeur de Boneffe	1 rodina
7 linií vyhynulých:	linie Conguerant de Terhagen	1 rodina
	linie Nankin	1 rodina
	linie Tambur de Hemale	1 rodina
	linie Traiteur	1 rodina

linie Matěj	1 rodina
linie Carlos de Impe	1 rodina
linie Dauphin des Kenturas	6 rodin

Toto zjištění dokládá, že je 7 linií, které jsou po otcích zakladatelích vyhynulé. V případě vyhynutí samičího potomstva dané linie dojde nenávratně k zániku cenné chovatelské krve (genů).

Další zjištění je to, že rodiny vznikaly jak v hřebčíněch, tak v zemském chovu. Dokladem hřebčinského chovu jsou rodiny: 1 Drahoslava, 82 Marecha, 123 Matrona a 147 Damita, které vznikly v hřebčíně Skály-Tlumačov a rodiny 55 Chyňava, 246 Brica a 95 Citadela, které vznikly v hřebčíně Netolice.

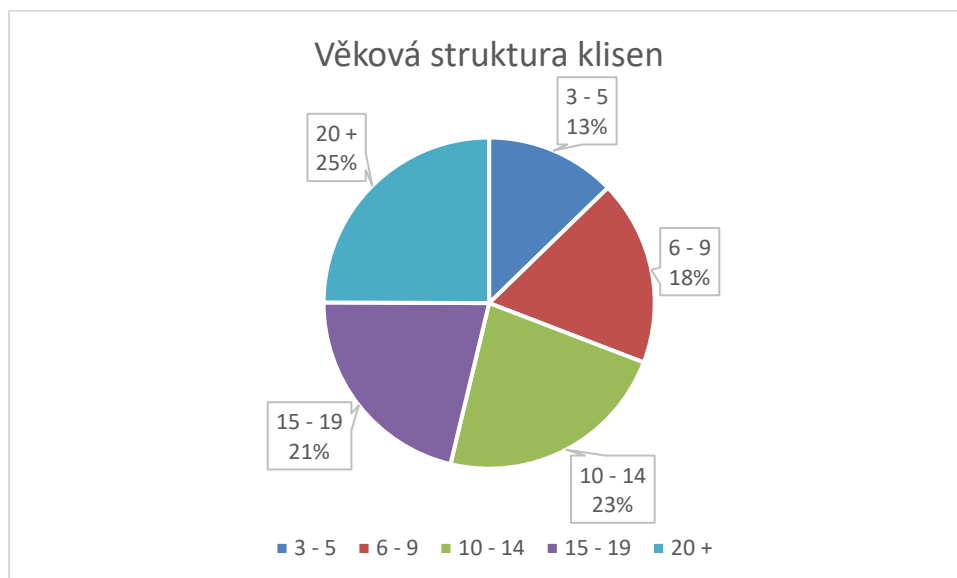
V zemském chovu v Čechách vzniklo 14 rodin a 21 rodin bylo založeno v zemském chovu na Moravě. Rodinný chov je možno považovat za vrchol chovatelské práce. Je mu zapotřebí věnovat náležitou pozornost a věnovat se této problematice daleko podrobněji a systémově. Především v rodinách určit počet generací potomků, určit počet žijících potomků, vyřadit zaniklé rodiny (pokud budou), které nemají žijící pokračovatelku rodiny. Zjistit rodiny, které mají malý počet žijících klisen (1–2 klisny). Analyzovat rodokmen klisen z hlediska jeho původové skladby. Zjistit počet plemenných hřebců narozených v dané rodině, zjistit velikost rodiny (počet všech narozených potomků a zjistit bodové ohodnocení klisen při zařazení do plemenné knihy atd.). Vzhledem k uvedenému rozsahu práce je tuto problematiku vlastních rodin nutno řešit samostatně a odděleně od této zprávy.

Věková struktura mateřské části populace je již méně vyhovující. Z grafu je patrné, že 45 % klisen ze základního stáda je starší více jak 15 let. Počty nově zařazovaných klisen však nedostačují na běžný obrat stáda. Na současný stav klisen v zemském chovu je zapotřebí ročně zařazovat alespoň 60 mladých klisen do chovu k zajištění běžného obratu. Hlavní příčinou tohoto stavu je nízké zapouštění klisen (v průměru 200 ks) a tím i nízké stavy narozených hříbat (ročně se narodí v průměru 100 hříbat) při natalitě kolem 50 %.

Věková struktura klisen

3 - 5 let	95 ks	12,73 %
6 - 9 let	135 ks	18,09 %
10 - 14 let	171 ks	22,92 %
15 - 19 let	159 ks	21,31 %
20 - + let	186 ks	24,95 %

Graf 3: Věková struktura klisen

4. Reprodukční aktivita a výsledky reprodukce

V posledních letech není úbytek tak dramatický. Jako obvykle je na tomto místě vhodně zdůraznit, že bez podpory reprodukce v rámci GZ by byl propad ještě větší. Počty připouštěných klisen mají bohužel dlouhodobě klesající tendenci, byť markantnějším a „vedlejším efektem“ je pak téměř 100% čistokrevná plemenitba. Počet aktivních plemeníků (plemeníků s narozeným potomstvem) je 42. Intenzita plodnosti (počet živě narozených potomků na počet zapaštěných plemenic) je 59 %. Efektivní velikost populace činí 2 032 hlav a úroveň inbreedingu v populaci (koeficient vzájemné příbuznosti $F(x)$ činí 1,315).

Tabulka 4: Vývoj počtu připuštěných klisen

Rok přip.	ČMB		
	n Celkem	n ČP	% ČP
2006	267 (111)	253 (109)	95
2007	253 (110)	233 (106)	92
2008	277 (125)	265 (124)	96
2009	286 (120)	269 (118)	94
2010	238 (107)	221 (108)	93
2011	216 (83)	205(83)	95
2012	204 (98)	197(96)	97
2013	196 (96)	186(96)	97
2014	203 (92)	197(91)	97

2015	193 (88)	191(87)	99
2016	213 (88)	201(85)	94
2017	224(81)	218(80)	97
2018	186(68)	183(68)	98
2019	183(71)	181(71)	99
2020	167(65)	166(65)	99
2021	161(51)	160(51)	99
2022	154(46)	154(46)	100
2023	158(44)	157(44)	100

Zdroj: ÚEK Slatiňany

Legenda:

n Celkem - celkový počet zapuštěných klisen (v závorce je uveden počet klisen do 7 let)

n ČP - absolutní počet klisen zapuštěných v rámci čistokrevné plemenitby

% ČP - relativní počet klisen zapuštěných v rámci čistokrevné plemenitby

V roce 2023 se narodilo celkem 102 hříbat z toho 54 hřebečků a 48 klisniček. Je snahou Svazu chovatelů ČMB a Zemských hřebčinců, aby nejkvalitnější, či z pohledu původu nejzajímavější hřebečci byli vykoupeni do testačních odchoven.

5. Výsledky výkonnostních zkoušek

Do NP GZ jsou zařazovány pouze klisny, které od r. 1997 absolvovaly výkonnostní zkoušky. V roce 2023 proběhly zkoušky výkonnosti klisen na 6 místech. Z 34 klisen ČMB, které se zkoušek zúčastnily je 34 úspěšně absolvovalo a 26 klisen bude zařazeno do NP GZ. Průměrná známka klisen zařazených po ZV do HPK byla 7,88 b za typ a exteriér a 7,98 za vlastní výkonnost. Celková průměrná známka činí 7,93 bodů. Průměrná známka klisen zařazených po ZV do PK byla 7,74 za typ a exteriér a 7,85 za výkon. Celková průměrná známka činí 7,79 bodů.

Výkonnostní zkoušky hřebců proběhly v testačních odchovnách ZH Tlumačov, ZH Písek a Krevlický dvůr. Celkem ZV vykonalo 11 hřebců ČMB Komise byla totožná s komisí pro výběr hřebců do testu a pro vlastní 60denní test. Zkoušky výkonnosti hřebců v testačních odchovnách proběhly ve dnech 26. – 29.9. K závěrečnému testu byli vybráni 4 hřebci.

Hřebci absolvovali 60denní test v Zemském Hřebčinci v Tlumačově. Zkouškou výkonnosti a celý test úspěšně zakončili 4 hřebci a to **60/926 Sumír Praktšický** s výsledkem 8,16 bodů, **64/52 Markon II z Košařisk** celkem 8,67 bodů, **52/970 Maxim** celkově 8,35 bodů **18/741 Palmer** celkově 8,61 bodů. Hřelec **60/927 Bron** též absolvoval závěrečný test s výsledkem 8,07 bodů. Tento hřelec, přestože absolvoval závěrečný test, nebyl zařazen do plemenitby, neboť nesplňoval požadavky chovného cíle (KVH 154, OHol 23). Hřebci byli velmi dobře připraveni po stránce výcviku i kondice. Dík patří všem zaměstnancům ZH Tlumačov, kteří se na přípravě testu podíleli. Hřelec 60/927 Bron, přestože nebyl výběrovou komisí hřebců doporučen do 60denního testu a komise ho navrhla z testu vyřadit, neboť nesplňoval parametry šlechtitelského programu (KVH 154, Ohol 23), tak na žádost VÚVŽ Uhřetěves oddělení genetických zdrojů, které oslovilo ředitele ZH Tlumačov a požádalo ho, aby hřebce 60/927 Bron do testu zařadil s odůvodněním, že matka hřebce 60/927 Brona klisna 5/200 Rona je geneticky

velmi cenná neboť je to poslední žijící potomek hřebce 2550 Korbara z linie 50 Corale a bylo by nutné hřebce zachovat, odebrat ho a uložit do depotu. Ředitel ZH této žádosti vyhověl. Rada plemenné knihy ČMB uvedenou skutečnost prošetřila a došla k tomuto závěru. V úložišti semenné banky v Hradištku je uloženo 10 ID od hřebce 2250 Korbara. Dále bylo zjištěno, že v současnosti je v zemském chovu ještě 5 klisen jejichž otcem je plemeník 2696 Korbus, což je syn hřebce 2550 Korbara. Bylo též zjištěno, že matka hřebce 60/327 Brona ve IV generaci předků je klisna VČ 724 Rita, která je po hřebci 2005 Šemur, což je čistá slezskonrická krev. Toto zjištění se výrazně rozchází s uvedenými důvody genetického oddělení VÚŽV Uhřetěves a skutečností, kterou zjistila výběrová komise a Rada plemenné knihy ČMB. Výběrová komise hřebců i přes to, že hřelec výkonnostní zkoušky vykonal, tak ho do chovu nezařadila z důvodů, jak je výše uvedeno. Rada plemenné knihy ČMB nepotvrdila genetickou výjimečnost klisny 5/500 Rona a ani důvody vedoucí k udělení výjimky, tak jak je deklaruje genetické oddělení VÚŽV Uhřetěves.

V roce 2023 proběhl test hřebců v 6 letech tak, jak stanoví ŘPK ČMB v oddílu 12.2.3.

Hřebci podstoupili test v mechanice pohybu (drezurní úloh a C 4 + příloha, tak jak je popsána v oddílu ŘPK 5. 14 a zkoušku spolehlivosti v tahu o samotě. Úloha C 6 tak, jak je popsána v oddílu 5.16. ŘPK ČMB. Zkoušky se zúčastnili 4 hřebci v ZH Tlumačov a to: **2695 Svatoslav Blšanský - celkem 8,073 bodů, 2693 Mystic celkem - 8,671 bodů, 2694 Amír Mořkovský - celkem 7,871 bodů a 2696 Bořek - s celkovým počtem 8,430 bodů.** Všichni hřebci zkoušku řádně vykonali a byla jim udělena doživotní licentace.

V roce 2018 byl předložen projekt pastevního odchovu klisniček za účasti státní podpory genového zdroje na MZE, tak jak stanoví příslušná metodika. Doposud žádost vyřízena nebyla a stále čekáme na vyjádření a schválení MZE. ASCHK a VÚVŽ Uhřetěves tento projekt podporují. Žádost byla znovu uplatněna v akčním plánu na rok 2023.

V roce 2019 Svaz ČMB po dohodě zřídil první remontní stáj u pana Tomáše Hubla v Horní Libochovce, do které jsou umísťováni hřebci po 60denním testu za účelem dokončení vývoje a výcviku mladých hřebců. V roce 2023 zde byli umístěni 3 hřebci a to 2800 Marek, 2924 Markant a 2693 Mystic. O zřízení další remontní stáje se jedná.

V roce 2023 byl proveden výkup hřebečků do TO. Celkem bylo radou plemenné knihy doporučeno k výkupu 13 hřebečků. Testační odchovny při ZH vykoupily celkem 6 hřebečků s tím, že ZH respektují doporučení, které dostanou od RPK a přednostně vykupují hřebečky, kteří byli určeni k výkupu. Celkem v odchovnách se k 31.12.2023 nacházelo 14 hřebečků.

V metodice uchování genetického zdroje zvířat a šlechtitelském programu ČMB je bod č. 19, který určuje opatření na eliminaci rizik a návrhy projektů pro řešení aktuálních či dlouhodobých problémů v chovu ČMB. Nutno poznamenat, že tyto návrhy se snaží řešit především problematiku poklesu stavu plemenných klisen a udržení krevní diverzity:

- a) V současné době, kdy dochází k výraznému poklesu početních stavů chovných klisen ČMB a následné stagnaci chovu, je zapotřebí konsolidovat a uchovat nejcennější chovné klisny v GZ. Tomuto stavu lze částečně čelit vytvořením chovného genetického jádra ve vybraném chovatelském zařízení buď v ZH nebo v NH. Prakticky to znamená zpracovat projekt. Tento projekt projednat s GZ VÚVŽ a ASCHK zajistit finanční prostředky pro výkup klisen (popřípadě klisniček odstávat) a provoz vybraného chovatelského zařízení. Vybrané klisny ustájit ve vybraném chovatelském zařízení a vybrat geneticky nejvhodnějšího hřebce k připáření. Samčí potomstvo tohoto připáření by z vybraných matek vracelo cennou chovatelskou krev zpět do ZCH. Velikost chovatelského jádra by činila 6 – 8 klisen. V úvahu připadá ZH Tlumačov. Celé toto by bylo pod státní gescí na základě předloženého a odsouhlaseného projektu.
- b) Vytvoření chovatelských hospodářství (2 – 3) s počtem 5 a více klisen + vybraný plemenný hřebec, sestavení připárovacího plánu, diferencovaná finanční podpora klisen (HPK 10 000 Kč, PK 7 000 Kč), specifické podmínky daného hospodářství budou stanoveny na základě připraveného projektu (viz příloha). Chovatelská hospodářství by byla v privátní gesci na základě předloženého a odsouhlaseného projektu
- c) Vytvoření připárovacích obvodů. Připárovací obvody budou vytvořeny hranicí správních okresů, které jsou totožné s organizační strukturou. Čechy I, Čechy II, Morava I, Morava II. Do těchto obvodů budou zařazeny klisny chovatelů v dané oblasti, které budou stejným principem rozděleny v centrální evidenci. Do této oblasti budou po dohodě s RPK přiděleni hřebci jak státní tak privátní.
- d) Inseminace čerstvým spermatem. V každém hřebčinci budou v připouštěcím období k dispozici 1 – 2 kvalitní hřebci pro poskytnutí čerstvého semene k plemenitbě. V roce 2024 bude na inseminaci čerstvým spermatem stát v ZH Tlumačov 2446 Morgan a v ZH Písek 2579 Paladin.
- e) Připárování málopočetných linií jejich záchrana a obnova. Jedná se o hřebce málopočetných linií a to: 50 Corale, 23 Miroš, 3998 Pandur, 396 Burgogne di Monti.

6. Propagační aktivity a praktické využití zvířat

Verejná informovanost a propagace je prováděna především prostřednictvím časopisu KONĚ, který vydává ASCHK ČR za finanční podpory Ministerstva zemědělství ČR. Dále prostřednictvím internetových stránek www.aschk.cz, dále na internetových stránkách svazu www.schcmbk.cz a dalších internetových stránkách např. Equichannel, příspěvky do odborných časopisů (Jezdectví, Koně a hříbata), na výstavách, přehlídkách, soutěžích, schůzích a setkáních chovatelů.

Na webových stránkách www.aschk.cz je zveřejněna plemenná kniha ČMB online. Koně zařazení do Národního programu jsou v této databázi označeni písmeny GZ.

6.1 Výstavy a chovatelské soutěže

V roce 2023 se prezentace koní ČMB po covidu opět vrátila na úroveň doby před pandemií. V měsíci březnu proběhlo v ZH Tlumačov předsezonní předvádění plemenných hřebců většiny plemen chovaných na území ČR včetně plemene ČMB. Tito hřebci pak v roce 2023 působili v přirozené plemenitbě i v inseminaci. Na jaře a v létě následovali kvalifikace Formanských jízd, též za účasti koní ČMB. Na konci června proběhl v ZH Tlumačov tradiční velký chovatelský den. Na konci srpna proběhl chovatelský den i v ZH Písek. Koně ČMB se též zúčastnili výstavy koně v akci v Pardubicích, včetně národního šampionátu tříletých klisen. Další výstava, kde se koně ČMB objevili, byla Lysá nad Labem. Dále probíhaly výstavy a soutěže v Třešti, Třebíči, v Borové u Poličky. Na konci srpna proběhl chovatelský den v ZH Písek. Začátkem října bylo uspořádáno mistrovství ČR ve Formanských jízdách v Kolesách u Kladruha nad Labem. Poslední akci, která uzavřela chovatelskou sezonu 2023 bylo ukončení 60denního testu tříletých hřebců plemene ČMB a Slezský norik na konci listopadu v ZH Tlumačov.

Seznam tabulek:

Tabulka 1: Stav populace ČMB 2006 - 2023	5
Tabulka 2: Vývoj počtu zařazených hřebců	7
Tabulka 3: Vývoj počtu zařazených klisen	11
Tabulka 4: Vývoj počtu připuštěných klisen	16

Seznam grafů:

Graf 1: Věková struktura hřebců	20
Graf 2: Příslušnost hřebců k liniím	21
Graf 3: Věková struktura klisen	24

Příloha 1:

Tabulka č.2: Podklady pro Výroční zprávu - plemeno ČMB

Početní stavy plemene

Populace celkem	2032
samice PK	1134 (z toho v chovu: 746)
samci PK	898 (z toho v chovu: 55)
Samice 2023 reprod.	8 (z toho mladší 7 let: 5)
Samci 2023 reprod.	3
samice nově zapsané PK	43
samci nově zařazení do plem.	4
narozeno živých potomků	102
Efektivní velikost populace	205
Počet chovů	1289
Počet chovů v GZ	388

GZ - hřebci

Počet plemeníků uznaných jako GZ k 22.11.	53
Podíl nově zařazených samců do plemenitby	0 počet
Podíl reprodukčně aktivních plemeníků v populaci	46 počet
Průměrná délka aktivního věku plemeníků	11
Max. délka aktivního využívání plemeníků (v letech)	28
Počet samců starších 6 let	36
Počet inseminací jednotlivých plemeníků za rok 2023	0
Intenzita inseminace	0

GZ - klisny

Počet samic uznaných jako GZ k 22.11.	518
Podíl nově zařazených samic do plemenitby	31 počet
Podíl reprodukčně aktivních samic v populaci	349 počet
Počet zapuštěných plemenic za rok 2023	7
Z toho počet inseminovaných plemenic za rok 2023	0
Věk při prvním porodu	6
Délka aktivního věku matek	13
Procento brakace	0
Max. délka aktivní využívání samic (v letech)	32
počet samic starších 10 let	295

Užitkovost

Počet porodů	106
Počet živě narozených potomků za rok 2023 (samci/samice)	54/48
Intenzita plodnosti	0,57
Index plodnosti	0
Index odchovu	0
GZ Fx(%)	1,315 (n=571)